

Каталог - 2018

**ХАРКІВСЬКИЙ
ОСІННІЙ МАРАФОН
ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені А. С. МАКАРЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НАПН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ ХАРКОВА
МІЖРЕГІОНАЛЬНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛДРАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА АСОЦІАЦІЯ
СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЦЕНТР ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ РОЗВИТКУ «ЛАДО»

*З нагоди 110-річного ювілею Л.І. Божович (1908-1981),
115-ї річниці з дня народження П.І. Зінченка (1903-1969)
та О.М. Леонтьєва (1903-1979)*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Каталог психотехнологій; тези доповідей)

27 жовтня 2018 року

Харків – 2018

УДК 159.9.07
ББК 88

Рецензенти:

Кузнєцов Марат Амiрович, доктор психологiчних наук, професор кафедри практичної психологiї Харкiвського національного педагогiчного унiверситету iменi Г.С. Сковороди

Панок Вiталiй Григорович, психологiчних наук, професор, директор Українського науково-методичного центру практичної психологiї i соцiальної роботи

Романовський Олександр Георгiйович, доктор педагогiчних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри педагогiки i психологiї управління соцiальними системами Національного технічного унiверситету «ХПІ»

Рекомендовано до друку Вченою радою Харкiвського національного педагогiчного унiверситету iменi Г.С. Сковороди, протокол № 7 від 25.10.2018 року

ХАРКIВСЬКИЙ ОСIННIЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГIЙ: матеріали наук.-практ. конф., м. Харкiв, 27 жовтня 2018 р., ХНПУ iменi Г.С. Сковороди. Харкiв: Дiса плюс, 2018. 304 с.

ISBN 978-617-7645-34-3

У збiрнику представлено матеріали науково-практичної конференцiї «**ХАРКIВСЬКИЙ ОСIННIЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГIЙ**», метою якої було висвітлення в рамках профорiєнтацiї та просвiтництва новiтніх розробок у галузі психотехнологiї, представлених на теренах України.

Перша частина збiрника мiстить **Каталог психотехнологiї** новiтніх авторських розробок розвивальних, психокорекцiйних, діагностичних, тренiнгових програм, методик, технiк тощо, iнформацiя про які подана у виглядi анотацiй.

У другiй частинi розміщено тези доповiдей, які мiстять результати науково-практичних розробок учасникiв конференцiї.

Матеріали конференцiї вiдзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психологiї.

Для науковцiв, викладачiв, аспiрантiв та магістрантiв, студентiв гуманiтарних спецiальностей, практичних психологiв, вихователiв, соцiальних та медичних працiвникiв.

Матеріали друкуються в авторському варіанті з правками редакцiї.

ISBN 978-617-7645-34-3

УДК 159.9.07
ББК 88

© ХНПУ iменi Г.С.Сковороди, 2018
© Колектив авторiв, 2018
© Сльчанiнова Т.М. (оформлення, Ψ-емблема), 2018
© Фоменко К.І. (обкладинка), 2018

Диаб Набил Ценность собственной жизни у студентов как объект психологического исследования	157
Двіноць Д.С. Вплив релігійних установок на відношення до смерті у молоді	162
Дорожко І.І., Сосніхіна С.Є. Ціннісні настанови сучасної студентської сім'ї.....	166
Жукова Л.В. Основні напрямки психолого-педагогічного супроводу дітей з аутичними порушеннями.....	170
Задорожна І.С., Шукалова О.С. Прояв агресії у студентської молоді.....	172
Зайцева О.О. Теоретичне обґрунтування змістової моделі мотиваційних чинників метакогнітивної активності студентів та методи їх вивчення	174
Захаревич Н.В. Критичне мислення і креативність як важливі компетентності у навчанні старшокласників	177
Корж О.В. Особливості пошуку сенсу життя у людей середнього віку	179
Костикова О.В. Профессиональный имидж: аспекты конструктивной критики	183
Крамченкова В.О. Типологія ставлення до паління.....	184
Кузнєцов М.А., Шаповалова В.С. Прогнозування ступеня схильності студентів до страхів, пов'язаних з навчально-професійною діяльністю	185
Кузнєцова М.М. Оптимізм в системі предикторів психічної саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів	190
Кушнарєва Л.А. Особливості та наслідки переживання нещасливого кохання	195
Ладика В. В., Шукалова О.С. Роль репрезентативної системи сприйняття у процесі навчання студентів	196
Леженіна Л.М. Психологічні умови профілактики синдрому емоційного вигорання у майбутніх працівників слідчого апарату правоохоронних органів.....	198
Лесніченко Н.П. Психосоматика у фокусі історії.....	200
Лисенко Л.М. Значущість соціального інтелекту в професіях системи «людина – людина».....	204
Лисечко М.В. Структурно-процесуальна модель формування рольової компетентності у студентів	208
Литвин А.О. Здатність генерувати ідеї як властивість особистості	112
Лугова М.С. Особливості психосоматичної компетентності людей з алергічними реакціями та захворюваннями шкіри.....	214
Меднікова Г.І. Психологічні особливості хворих на нейродерміт	216
Місюра А.В. Психологічні особливості мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.....	218
Москаленко В.В., Цигічко К.Д. Арт-терапія як метод розвитку обдарованості дитини	219
Нестеренко М.О. Підходи до психологічної діагностики особистості	221
Нестеренко М.О., Ярещенко О.В. Психологічні складові структури особистості співробітника Національної поліції України	224
Нікітіна О. П., Обухова Н. О. Особливості розробки психотехнологій по активізації потенціалу особистості в контексті ауто-перцепції.....	227
Нікітіна О.П., Турчинова Ю.Р. Психологічні особливості стилів батьківського виховання в залежності від типу сім'ї (повна/неповна).....	227
Одокієнко О.Є., Жидко М.Є. Основні виклики у практиці психолога в сучасному технічному університеті (на прикладі досвіду психологічної служби, відділу навчально-виховної роботи Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»).....	229
Орлова В.А., Підчасов Є.В. Роль стилю сімейного виховання у формуванні	

Жукова Л.В.

Національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди
м. Харків

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ІЗ АУТИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Гуманістичний напрямок розвитку українського суспільства обумовлює включення до усіх сфер життя усіх членів суспільства. Тож більша увага починає приділятися потребам осіб із психофізичними порушеннями, у тому числі і дітям із аутистичними порушеннями. Аутизм – це стале порушення розвитку, яке є наслідком неврологічних розладів і виявляється протягом перших трьох років життя. Характеризується проявами розладу у трьох психологічних сферах. Такі як: якісні порушення соціальної взаємодії, якісні порушення спілкування і обмежені, стереотипні, повторювані поведінка, інтереси, дії. (МКХ 10, DSM-IV). Це спричиняє труднощі у дитини практично в усіх проявах її життєдіяльності. «На відміну від дітей з так званим нормальним типом розвитку та дітей із іншими психофізичними вадами, аутична дитина не здатна до безпосереднього опанування способами взаємодії з довкіллям, тому їй треба вчити усьому: спілкуватися, грати, учитися, піклуватися про себе тощо. Йй незрозуміло й нецікаво те, що роблять звичайні люди. Навколишня дійсність для них – розмаїття непов'язаних між собою, мінливих звуків, образів, подій, що зумовлюють тривогу і страх» (Скрипник Т.В., 2010).

Метою дослідження є аналіз існуючих досліджень з питання реалізації навчально-виховної діяльності дітей із аутистичними порушеннями.

Науковим суспільством напрацьовані методики діагностики та корекційної роботи із дітьми із розладами аутистичного спектру. Найвні дослідження з питань побудови системи комплексної допомоги, організації виховно-освітнього процесу. Вагоме місце у реалізації виховного та навчального процесу дитини із розладами аутистичного спектру займають наступні фактори:

- створення та постійне підтримання впорядкованого, структурованого середовища
- створення комфортного сенсорного режиму, зменшення дестабілізуючих стан дитини чинників
- забезпечення комунікації із дитиною доступним їй засобом
- використання поведінкових методів навчання у тому числі і для формування соціальних, побутових, ігрових, комунікативних навичок.
- системна та послідовна робота з боку оточення дитини із запобігання та корекції проблемної (агресії, аутоагресії, надмірні аутостимуляції) поведінки (Скрипник Т.В., 2015; Мамайчук. І.І., 2007; Р. Лиф, Дж. Макекен, 2016; С.Дж. Роджерс, 2016; Т.Пітерс, 1999)

Таким чином є очевидною необхідність не лише залучення до

навчання та виховання аутичної дитини численної кількості фахівців корекційного психолого-педагогічної напрямку, а й наявність певних спеціальних компетенцій у осіб, що взаємодіють із дитиною протягом її життя, навіть якщо їх безпосередні професійні функції не пов'язані із галузями спеціальної педагогіки чи психології.

Внаслідок якісного викривлення у розвитку соціальної та комунікативної сфер участь у звичайних повсякденних процесах – спілкування, дотримання суспільних норм поведінки, розпізнавання емоційних станів та настою у взаємодії із дитиною із аутистичним розладом має значну специфіку. (Р Шрам, 2014; Скрипник Т.В., 2015; Ф. Волкмар, Л.Вайзнер, 2014).

Розглядаючи питання абілітації дитини із порушеннями аутистичного спектру треба також включати до уваги родину дитини. Враховуючи специфіку порушення реалізація базових батьківських функцій (побутові, забезпечення безпеки) щодо такої дитини досить часто вимагає використання методик спеціального навчання, знань та вмінь з адаптування простору під потреби дитини, розуміння її психофізіологічних особливостей. Науковцями та фахівцями практиками наголошується на важливості включення батьків до навчального процесу як члена команди супроводу дитини (Скрипник Т.В., 2014, Ерц Ю.М., 2014, Т. Сміт, С.Дж. Роджерс, 2017). Учать батьків у освітньому процесі дитини із аутизмом натеper затверджена також на рівні законодавства – Наказ МОН № 609 від 08.06.2018 року.

За дослідженням Скрипник Т.В. професійно необхідні якості для фахівця, який працює з аутичними дітьми є:

- передусім це має бути велика цікавість до аутичних дітей і бажання пізнавати їхні неповторні риси;

- розвивати чутливість до індивідуальних проявів аутичних дітей, уміння їх розуміти, підхоплювати, обігрувати їхню активність, цікавість до чогось, особливу вокалізацію і творчо розширювати межі наявних у дитини стереотипів; уміти максимально використовувати потенціал дитини;

- прагнути до оволодіння великим репертуаром поведінкових проявів, долати межі власних стереотипів, розвивати вміння співати, грати на музичних інструментах, танцювати, виявляти акторську майстерність тощо (за метафоричним порівнянням, самим стати своєрідним інструментом, здатним у будь-який момент привертати і підтримувати увагу аутичної дитини, захопити її тією діяльністю, яку пропонують, створювати для неї простір самовиявлення в зовнішньому світі);

- уміти гнучко змінювати стиль взаємодії з дитиною відповідно до наявного у неї стану;

- формувати спроможність підтримувати у себе стан психоемоційної мобілізації та миттєво орієнтуватися в актуальній ситуації. Зважаючи на непередбачуваність проявів аутичних дітей, педагог має бути готовий до

агресивних і ауто агресивних дій, характерних для деяких з них, та вмiти надавати їм конструктивної форми;

- бути спрямованим на успіх і вмiти бачити позитивні зрушення у розвитку дитини тощо.

Також за думкою Сайко (Сайко Х.Я.; 2017) готовність корекційного педагога до роботи з аутичними дітьми передбачає вміння вчителем своєчасно розпізнавати емоційне перевантаження аутичної дитини, навчити учня оцінювати свій психологічний стан, створювати індивідуальні техніки релаксації та формування навичок їх використання, подолання стресів, створення індивідуальних щоденників, розкладу, нотатників для структурування подій та поведінкових реакцій на них.

Таким чином, проаналізувавши дослідження з питання побудови навчального та виховного процесу дитини із аутистичними порушеннями можна відзначити, що у фокусі уваги науковців переважає розробка ефективних методів та стратегій корекції розладів дитини, формування професійної компетентності та готовності до професійної діяльності фахівців корекційних напрямків психології та педагогіки. Не достатньо розробленим є питання особистісної готовності до процесу навчання дитини із аутизмом фахівцями загальної освіти та суміжними спеціалістами, які залучаються до психолого-педагогічного процесу. У дослідженнях щодо батьків дитини практично не береться до уваги їх діяльність із реалізації навчання дитини та організації психолого-педагогічної корекційної складової абілітації у домашніх умовах.

Задорожна І.С., Шукалова О.С.

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, м. Харків*

ПРОЯВ АГРЕСІЇ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Реалії ХХІ століття відзначаються змінами у духовному, економічному та суспільно-політичному житті людства. Ці зміни породжують різні факти, які свідчать про різке зростання проявів агресії у молоді. Значну тривогу становлять факти, що свідчать про зростання агресії у слухняних підлітків і юнацтва, про спілкування молоді на рівні конфліктних субкультур. Отже, пошук причин проявів агресивної поведінки у молоді завжди залишається актуальною проблемою.

Метою нашого дослідження було розглянути особливості прояву агресії у студентської молоді.

Феномен агресії у свій час досліджували гуманісти-психологи: Л.Бендер, А. Басс, Е. Фромм, Дж. Доллард, А. Маслоу та інші.

Основоположником поняття «агресія» є Джон Доллард. Агресія – це мотивована деструктивна поведінка, що суперечить нормам співіснування людей у суспільстві, що завдає шкоду об'єктам, приносить фізичний збиток людям або викликає у них психологічний дискомфорт (Б.Г. Мещеряков,